

E-Bülten

OKUL BAŞARISINDA AİLENİN ROLÜ

OKUL BAŞARISINDA AİLENİN ROLÜ

OKUL BAŞARISI NEDİR?

Okul başarısını; öğrencinin bulunduğu okul, sınıf, ders ve gelişim görevlerine göre belirlenmiş hedeflere ulaşması olarak değerlendirilebiliriz.

BAŞARISIZLIK NEDİR?

Başarısızlık ise; uzun süre çocuğun gelişim düzeyinin ve kendi potansiyelinin altında başarı göstermesi ve bu durumu telafi edememesidir.

Başarısızlığın birçok nedeni olabilir.

Çocuklarımızın okulda başarılı olabilmesi için öncelikle uygun şartların bir araya gelmesi gerekmektedir. Okul başarısını etkileyen üç önemli etken vardır.

Bunlar;

- 1) Okula Bağlı Nedenler
- 2) Öğrenciye Bağlı Nedenler
- 3) Aileye Bağlı Nedenler

Bu üç etkenden birisinde sorun yaşanırsa çocuğun okul başarısı da olumsuz etkilenecektir.

Bültenimizde kısaca "Öğrenciye Bağlı Nedenler" ve "Aileye Bağlı Nedenler" üzerinde duracağız.

BİREYSEL NEDENLER

- **Bilişsel, Duygusal ve Fiziksel Olgunluk Açısından Yetersizlik Olması**

Yeterli olgunluk düzeyine ulaşamamışsa çocuk istenen beceriyi gerçekleştiremez. Örneğin, parmak kasları yeterince gelişmemiş bir çocuk makasla kağıdı düzgün bir şekilde kesemez.

- **Beden İmajının Düşük Olması**

Beden imajı; bireylerin fiziksel görünümüne ilişkin duygularını ve düşüncelerini içeren bir kendilik algısı olarak ifade edilmektedir. Fiziksel görünümleri hakkında olumsuz düşünen çocukların benlik saygıları ve akademik başarıları da olumsuz etkilenmektedir.

- **Önyargının Olması**

Ön yargı olduğu zaman “Nasıl olsa yapamayacağım, yapamıyorum” düşüncesi ile öğrenciler çalışmıyor veya çalışsa da bu çalışma verimli olmuyor. Bu durum da ders başarısının artmamasına veya düşmesine sebep olmaktadır.

- **Duygusal Nedenler, İlgili Alanlarının Değişmesi ve Çeşitlenmesi**

Özellikle ergenlik döneminde duygusal geçişler, gerginlikler oldukça fazladır. Derslere olan ilgi yerini arkadaşlara, ilişkilere bırakabilir. Bu durumlar akademik olarak düşüşe sebep olur.

- **Yüksek Kaygı Seviyesi**

Başarı için mutlaka bir miktar kaygıya ve endişeye ihtiyaç vardır. Bu nedenle kaygıyı silmeye çalışmak yerine, kaygıya yenik düşmeden ve yaşanan kaygıyı belli bir düzeyde tutarak, kaygıdan güç ve hız almak gerekiyor. Zihinsel ve bedensel düzeyde yoğun biçimde yaşanan kaygı; öğrencinin çalıştığı konuya yoğunlaşmasını engellediği gibi öğrenme ve hatırlamasını da güçleştirir. Orta düzey dediğimiz normal düzeydeki kaygı, öğrencinin isteğini artırır dolayısıyla başarısı da artar. Kaygının yaşanmaması ise öğrencide çalışma isteğini köreltir. Çalışma isteğinin olmadığı durumlardan da genellikle bir sonuç alınamaz.

- **Ön Bilgilerinin Yetersiz Olması**

Diğer bir ifadeyle bulunduğu sınıf düzeyine gelinceye kadar almış olduğu eğitimle oluşturduğu akademik temelin yetersiz kalması.

- **Ders Çalışma Alışkanlıkları**

Ders çalışma alışkanlığının olmaması, düzenin oturmaması, motivasyon eksikliği, zamanı iyi kullanamama ve planlayamama gibi durumlar başarıyı olumsuz yönde etkiler.

- **Aşırı Teknoloji Kullanımı**

Uzun süreli teknoloji kullanımı, öğrencilerde motivasyon, dikkat ve odaklanma sorunlarına neden olabilmektedir.

- **Duygusal/Psikolojik Durumlar**

Bunalım ve endişe halleri çocuğun okul başarısını da engelleyici rol oynar. Depresyon gibi rahatsızlıklar başarısızlık olasılığını yükseltir. Bu durumlarda mutlaka uzman desteği almak gerekir.

AİLEYE BAĞLI NEDENLER

- **Aile İçi Sağlıksız İletişim**

Anne, baba arasında sağlıklı iletişimin olmaması, evde huzursuz ve kaygı verici bir ortamın oluşması öğrencinin derslere odaklanamamasına neden olabilir.

- **Yanlış Ebeveyn Tutumları**

Aşırı korumacı veya aşırı serbest anne baba tutumları çocuğun başarısını olumsuz yönde etkiler. Aşırı korumacı ve baskıcı ebeveynler çocukta kaygı yaratabilir, özgüvenlerini zedeleyebilir. Aşırı serbestlik durumu da sınır koyulamaması, disiplin oluşmaması gibi durumlar yaratabilir.

- **Kıyas Yapılması**

Öğrencinin başarısının ya da başarısızlığının başka öğrencilerle kıyaslanması, başarıyı olumsuz yönde etkiler. Çocuk kendini yetersiz görür, kıyaslandığı kişiye karşı öfke duyabilir. Özellikle kardeşlerin birbirleri ile kıyaslanmaması gerekir.

- **Ebeveynlerin Aşırı Kaygılı Olması**

Eğer, anne-baba çocuğunun dersleri hakkında çok kaygılı ise bu durum çocukta da kaygıya neden olabilir.

- **Çocuğun İhtiyaçlarının Karşılanmaması**

Çocuğun, ilgi, sevgi ve güven ihtiyacının karşılanması gerekmektedir. İhtiyaçları karşılanmayan çocuklar, derslere motive olmakta sorun yaşayacaktır.

- **Teknoloji kullanımına Sınır Konulmaması**

Teknoloji kullanımına sınır konulmadığında, çocuklar uzun saatler teknoloji ile vakit geçirebilmekteler. Teknoloji kullanımı ailenin kontrolünde olmalıdır.

- **Sorumluluk Verilmemesi**

Çocuklara küçük yaştan itibaren sorumluluk verilmelidir. Sorumluluk verilmeyen çocuklar ödev yapmakta ve ders çalışmakta zorlanırlar. Ders çalışmak ve ödevler çocuğun sorumluluğundadır. Anne-babalar çocuğun ödevini yapmamalıdır.

- **Kişiliğini Eleştirmek**

Çocuğun davranışları yerine kişiliğini eleştirmek yanlış bir tutumdur ve çocuğu olumsuz etkiler. "Sen adam olmazsın." "Sen tembelsin." "Sorumsuz birisin." gibi ifadeler kullanılmamalı.

Okul Başarısında Ailenin Rolü Nasıl Olmalı?

Sevgi Koşulsuz Sunulmalıdır.

Başarıyı olumsuz yönde etkileyen etkenlerden birisi çocuğun aile sevgisini koşullu olarak almasıdır. Burada koşuldan kasıt çocuğa gösterilen duygusal ve fiziksel sevginin çocuğun performansına dayalı olarak verilmesidir. “Ödevlerini yaparsan tabi ki birlikte oynayabiliriz.”,

“Yemeğini yersen tabi ki seni severim.”,

“Sen daha başarılı olursan ben de daha iyi bir anne olurum.” Gibi..

Çocuk; ebeveyninin sevgi, ilgi ve desteğini başarı karşılığında alabileceğini bir süre sonra öğrenir. Bu aile ile çocuğun ilişkisini zayıflattığı gibi çocuğun da üzerindeki duygusal baskıyı artırır. Öğrencide sınav kaygısı, okul fobisi, özgüven eksikliği ve benzeri sorunlar gelişebilir. Çocuk başarısız olur ve ailenin sevgisinden mahrum kalırsa sevgi edinmek için yalan söyleme, başarısızlığı gizleme gibi yollar deneyebilir veya çocuk; sevgi ihtiyacını farklı kişilerde, ortam ve alışkanlıklarda arayabilir.

Aile; çocuğun başarısını olumlu yönde etkilemek istiyorsa sevgiyi başarıya koşulamamalıdır. Her zaman yanında olduğunu, ne olursa olsun onu sevdiğini hissettirmelidir. Böylece çocuk başarısızlıktan korkmayacak aksine ailesini mutlu edebilmek, gururlandırmak için daha çok motive olacaktır. Aksi halde sevgi başarıya koşullandırıldığında çocuk sadece başarısızlıktan değil ailenin sevgisinden mahrum kalmaktan da korkmaktadır.

Çocuğun Başarısı veya Başarısızlığı Başkalarıyla Kıyaslanmamalıdır.

Hiç kimse performansının başkalarıyla kıyaslanmasını istemez. Bir annenin, babanın yeterliliğinin çocuk tarafından başka bir anne baba ile kıyaslanmasının oldukça üzücü olduğu gibi çocuğun başarısının başka bir çocukla kıyaslanması da bir o kadar üzücüdür.

Aileler kimi zaman bunu çocuğu hırslandırmak, harekete geçirmek için uygulayabilmektedir. Ancak her çocuk ve hatta hiçbir çocuk bu şekilde motive olmamaktadır. Aileler bir kıyas yapacaksa kıyas çocuğun geçmiş başarı ya da başarısızlıkları üzerinden yapılmalıdır. Her çocuk aynı değildir. Herkesin yaşantısı, potansiyeli birbirinden farklıdır. O yüzden başkalarıyla kıyas yapmak da yanlıştır.

“Geçen dönem bu dersin daha düşüktü, bu dönem notunu epey yükseltmişsin. Emeęinin karşılığını alman beni çok mutlu etti.” gibi övgüyü de içeren çocuğun geçmiş başarısızlığı ile bugünkü başarısını kıyaslama yapılabilir. Bunu söylemek motivasyon açısından da özgüveni açısından da oldukça önemlidir. Tam tersi olarak da “Matematięin geçen dönem daha iyiydi, bu dönem notun düşmüş. Bu düşüşü bekliyor muydun? Sence sorun ne? Zorlandığın ve bizim yardımcı olabileceğimiz bir şey var mı?” gibi yardım talebini de içeren bir kıyaslama yapılabilir. Bu ifade de suçlayıcı olmak yerine anlayışlı olduğumuzu ve çocuğun yanında olduğumuzu gösterir.

Çocuğun Hedef Belirlemesine Destek Olunmalıdır

Hedef belirleme okul başarısını etkileyen en önemli faktörlerden biridir. Hedefler ne kadar erken dönemde ve stratejik şekilde planlanırsa o kadar başarıya katkı sağlamaktadır. Hedefler zaman içinde değişkenlik gösterebilir. Çocuklar zaman zaman fikir değiştirebilirler. İlgileri değişebilir, farklı yetenekleri ortaya çıkabilir veya bakış açıları değişebilir. Hedef belirlerken çocuğun ilgileri, becerileri, karakteri, potansiyeli ve performansı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu doğrultuda çocuğa yardımcı olmamız gerekir. Hedef belirlemede profesyonel destek almak veya çocuğa doğru rehberlik sunabilmek gerekir. Bu noktada da ailenin maddi ve manevi rolü daha önemli hale gelmektedir.

Çocuğa Doğru Rol Model Olunmalıdır

Çocuğun başarılı olması için ailenin de başarılı olması şart değildir. Ancak aile çocuğa başarı noktasında rol model olmak için sorumluluk alma, disiplinli çalışma, zamanı yönetme gibi konularda model olabilmelidir. Ebeveynlerin kendi mesleklerine, iş ve sorumluluklarına duyduğu saygı, gösterdiği özen çocuğa örnek teşkil eder. Çünkü çocuğun mesleği de öğrenciliktir ve bu mesleği icra ederken ebeveynlerini örnek alabilir. Zamanı verimli kullanan, işlerini zamanında yetiştiren, işine özenle giden ebeveyn çocuğunun başarısına katkı sağlar.

Çocuğun İlgilerine ve Arkadaşlıklarına da Zaman Ayırmalıdır

Çocuğun başarılı olabilmesi için okul dışı faaliyetlere, ilgi alanlarına ve sosyal aktivitelere zaman ayırması gerekir. Bunun en büyük nedeni çocuğun enerjisini atabilmesi ve akademik yaşam dışında da kendini geliştirebilmesidir. İyi bir kariyer için üstün okul başarısı ve diploma notu yeterli değildir. Çocuğun kariyerinde başarıyla ilerleyebilmesi için sosyal becerilerini de geliştirmesi gerekir. Ailenin, çocuğun eğitim dışındaki bu ihtiyaçlarına da maddi ve manevi destek sunabilmesi gerekir. Çocuğun ilgi ve beceri alanlarını keşfetmesine destek olunmalıdır. Gerekirse bu konuda da profesyonel destek alınabilir. Çocuğun zamanının önemli bir bölümünü geçirdiği arkadaşlarının da aile tarafından tanınması gerekir. Çocuklar için ailelerinin arkadaşları tarafından sevilmesi, arkadaşların da aile tarafından onaylanması önemlidir.

Okul Başarısında Ailenin Rolü İş birliğine Açık Olmayı Gerektirmektedir

Aile; öğretmen, okul yönetimi ve rehberlik birimiyle iş birliği içerisinde olmalıdır. Okul çocuğun en çok zaman geçirdiği ev dışı alandır. Burada çocuk aile bireyleri dışında profesyonel kişiler tarafından görülmekte ve değerlendirilmektedir. Çoğu zaman ailenin farkında olmadığı gelişim alanları, güçlü yönleri veya zayıf yönleri öğretmenler tarafından fark edilmektedir. Okul ve aile aynı dili kullanmalıdır. Aile, okulu desteklemelidir.

Rehberlik birimi ile iş birliği özellikle çocuğun kariyer gelişimi ve hedef belirleme noktasında önemli hale gelmektedir. Akran zorbalığı, akademik başarısızlık nedenleri, sınav kaygısı, ergenlik sorunları noktasında da rehberlik birimi destek vermektedir. Okul çocuğun başarıları kadar başarısızlıkları ve desteklenmesi gereken yönleri noktasında da aileye bilgi sunmaktadır. Tüm bunlara açık olunması ve iş birliği halinde ortak bir tutum sergilenmesi oldukça önemlidir.

Çalışmaya Uygun Ortam Sağlanmalıdır.

Çocuğun çok gürültülü ortamda veya TV karşısında ders çalışması verimli olmayacaktır. Sessiz bir ortamda, sakin bir şekilde çalışması gerekmektedir. Aileler bu ortamı çocuklara sağlamalıdır.

Çocuğun Uyku Düzenine ve Beslenmesine Dikkat Edilmelidir

Çocuklar için yeterli uyku ve sağlıklı beslenme çok önemlidir. Yeterli uykuyu almadan ve kahvaltı yapmadan okula gittiklerinde öğrenme problemleri yaşayabilirler. Dinç hissetmek ve derslere odaklanabilmek açısından yeterli uyku ve beslenmeye önem vermek gerekmektedir.